

Q&A Webinar Gezinsaanpak Thuis in Taal met Martine van der Pluijm

1. Wanneer de vertrouwensrelatie met ouders zo belangrijk is, zouden leerkrachten dan niet langer les moeten geven aan dezelfde kinderen, in plaats van elk jaar opnieuw te moeten beginnen met een nieuwe groep ouders? Hoe zorg je voor een duurzame relatie?

Wat een mooie suggestie. Ik denk dat er veel voor te zeggen is dat jonge kinderen en hun ouders er baat bij hebben dat er sprake is van een langdurige relatie. En zeker niet ieder jaar wisselen zoals vaak het geval is. Er zijn mooie voorbeelden van scholen waar dit principe ook zeker praktisch is. In het geval van de laagtaalvaardige ouders kun je je er veel bij voorstellen dat het heel helpend kan zijn om minimaal twee jaar met kind en ouders te werken en zo diepgang te kunnen aanbrengen in de samenwerking. Op deze manier zorg je dus ook meteen voor een meer duurzame relatie. Hierbij kunnen ook andere professionals aansluiten om de leerkracht te ondersteunen. Denk aan de medewerker ouderbetrokkenheid of een leesconsulent. Die professionals kunnen ook betrokken blijven als het kind wel in een klas komt met een andere leerkracht. Bij zo'n overgang is het ook denkbaar dat dit met veel zorg voor de overdracht van de warme relatie gebeurt. Ik ben me ervan bewust dat dit niet zo maar makkelijk te realiseren is met de drukke agenda van leerkrachten. Daarom pleit ik ook steeds voor de benodigde faciliteiten om juist wel die mogelijkheid te bieden om meer aandacht te besteden aan kind en gezin. Mogelijk ook met een tweede leerkracht (of pedagogisch begeleider/social worker) die de leerkracht versterkt.

2. Is het voor deze gezinnen zo dat leesbevordering pas aan de orde is nadat de interactie tussen ouder en kind plaats heeft gevonden?

Je zou dat zo kunnen stellen, namelijk omdat het best lastig kan zijn om de taalstimulerende strategieën te ervaren en leren toepassen en te lezen als dat lastig gaat. De juiste volgorde hangt af van de ouder en kind die je voor je hebt, hun kennis en vaardigheden. In ons onderzoek hebben we gezien dat vooral de laagstopgeleide ouders erg veel baat hebben bij de stapsgewijze aanpak van interactie kunnen aangaan tijdens alledaagse activiteiten en daarna ook kennis te maken met het gebruik van (eenvoudige!) boekjes. Vanuit hun groei van plezier en zelfvertrouwen.

3. We ervaren dat laaggeletterde NT1 ouders vaak schaamte ervaren. Hoe kunnen we ook deze ouders toch bereiken?

Wij hebben ervaren dat het helpt om alle ouders in een groep te betrekken, als ouders van de kinderen die gebaat zijn bij de samenwerking tussen school en thuis. Alle ouders willen die rol goed vervullen, zeker als leerkrachten hen van meet af aan betrekken bij het onderwijs van het kind en benadrukken hoe belangrijk ouders zijn. Door een regelmaat van contact aan te brengen en wederkerigheid in het gesprek, groeit de relatie met ouders en is er voor niemand een uitzonderingspositie. En is schaamte ook niet nodig. Ouders ervaren ook steun aan elkaar en nog mooier, kinderen zijn uiteindelijk de trigger om alle ouders te bereiken. Want zij willen graag dat hun ouder ook in de klas komt en meedoet en daar geven ouders graag gehoor aan.

4. Hoe zie je de rol voor de bibliotheek in de driehoek bibliotheek-kinderopvang/basisschool-gezin?

Bibliotheken zijn in veel scholen als vanzelfsprekend aanwezig voor leesbevordering. Consulents kunnen de aanpak met kinderen en ouders vanuit de klas van de leerkracht verrijken met hun inbreng en kunnen die aansluiting benutten voor hun leesbevordering richting kinderen en ouders. Zo ontstaat er een win-win situatie waarbij bibliotheken een groter bereik hebben van gezinnen, leerkrachten zich gesteund voelen en uiteindelijk meer diepgang kan komen in taalstimulering en leesbevordering.

5. Is er bij de bibliotheken de fte en kennis aanwezig om de arbeidsintensieve taak van verbinding maken te realiseren?

De belangstelling en veel van de benodigde kennis is er vaak, dat zien we omdat bibliotheken steeds vaker bij ons aankloppen en hun kennis als vanzelf verbinden aan de 7-stappen methodiek. Toch zijn juist op dit punt wat obstakels die uit de weg geruimd kunnen worden, zo bleek tijdens eerste pilots. De principes van Thuis in Taal vragen van bibliotheken een omslag in het denken, namelijk een van aanbod- naar vraaggericht werken. En hoewel er misschien wel voldoende fte aanwezig is, vraagt het werken met deze principes en het aansluiten bij de taalomgeving thuis om een andere manier waarop medewerkers worden ingezet of hun werk kunnen indelen. Namelijk flexibeler en gericht op welk maatwerk bij scholen en/of ouders nodig is om verschil te maken. Of en hoe deze vorm van werken past bij bibliotheken zou verder onderzocht kunnen worden, waardoor de juiste vorm en tools kunnen ontstaan om de professie van bibliotheken vorm te geven.

6. Vanuit het Taalhuis op School merk ik dat scholen moeilijk mee te krijgen zijn: ze ervaren veel werkdruk. Als Taalhuis/Bibliotheek willen we de school graag ontlasten/ontzorgen. Hoe werk je daarin het beste samen?

Zie antwoord bij vraag 4. Maar, let op. Deze samenwerking en aanvulling van scholen vraagt zeker ook van scholen in beginsel een omslag in denken. Namelijk door de rol van ouders te erkennen in de taalontwikkeling van kinderen en het belang om de brug te slaan vanuit gelijkwaardigheid. Dit lijkt voor scholen soms een te grote inspanning, maar leerkrachten die dit hebben ervaren benoemen dat het vooral gaat om een andere mindset ontwikkelen. Bij die omslag kunnen andere partners aansluiten en scholen helpen en ontlasten. Maar partners kunnen nooit in beginsel de juiste basis van partnerschap leggen daar waar scholen dat niet doen.

7. Hoe kunnen we ook vanuit het Taalhuis samenwerken in de aanpak Thuis in Taal? Vanuit het Taalhuis is er ook vaak contact met ouders, in de bibliotheek en/of in de thuissituatie.

Hiervoor geldt hetzelfde als voor bibliotheken beschreven is. Het gaat om het stapelen van de rollen, waarbij leerkrachten de basis leggen en andere partners aansluiten. Ook voor veel aanbieders van taalcurssussen geldt dat dit wel een omslag in denken vraagt van aanbodgericht naar vraaggericht: waar kun je aansluiten om laagtaalvaardige ouders te voorzien in taalondersteuning aansluitend bij hun belangstelling en drijfveren? Opnieuw vraagt dit zoekwerk en precisie. En ook op dit vlak kan meer onderzoek helpen de handvatten te ontwikkelen.

8. Hoe kunnen we dit stappenplan bij de VoorleesExpress toepassen? We weten de ouders hier vaak nog niet voldoende er bij te houden om na 20 weken een blijvend effect te hebben en een meer taalrijke thuisomgeving te hebben gecreëerd.

Het is zeer zeker een optie om in het werk bij de VoorleesExpress meer focus aan te brengen in het aansluiten bij de gezinnen met stappen 1-3. Je voelt misschien al aankomen dat ook voor VoorleesExpress aansluiting bij de school en de rol van leerkrachten een cruciale stap kan zijn. Het verbinden van school en de ondersteuning thuis kan een belangrijke stimulans voor de motivatie van kinderen EN ouders zijn. Die ervaringen hebben we in ons onderzoek in Rotterdam de afgelopen jaren opgedaan in (voor)scholen en aanvullende thuisondersteuning met gezinnen. Op dit moment bereiden we een pilot voor hoe we daarin met de VoorleesExpress kunnen optrekken, in Rotterdam en ook in Arnhem worden deze plannen gemaakt.

9. Hoe kijkt Martine aan tegen de rol van vrijwilligers in dit proces? Welke rol kunnen zij spelen?

[In het webinar heeft Martine een reactie gegeven op de vraag.]

Nog aanvullend: vrijwilligers zijn goud waard. Toch wil ik deze kans graag grijpen om nogmaals te benadrukken dat we het in dit webinar over een complexe professie hebben die misschien te lang onderschat is. Gezinnen verdienen maatwerk om kinderen een sterke taalbasis mee te geven en dat vraagt meer dan wat school op dit moment alleen kan, door bijvoorbeeld een aanvullende gezinsaanpak. Professionals zouden deze taak moeten vervullen en hoe mooi zou het zijn als dat gebeurt in samenwerking met vrijwilligers.

10. Tip van een kijker: www.ouderwijs.net: wegwijzer voor de samenwerking tussen ouders en onderwijs.

Ik ken deze website en uiteraard is het altijd fijn initiatieven in een overzicht samen te brengen. Toch kan het ook verwarrend zijn als organisaties zoekende zijn naar hoe zij de samenwerking met ouders duurzaam kunnen verbeteren, want wat kies je dan? De verschillen tussen de verschillende initiatieven zijn immers groot en wat past bij welke context? Bovendien zijn veel initiatieven minder geschikt voor de doelgroep ouders die deze ondersteuning het meeste nodig heeft. Wat misschien nog een blinde vlek is: hoe kunnen we nu duurzaam werken aan het versterken van de samenwerking tussen scholen en gezinnen? Dus door professionalisering en uitbreiding van kerntaken van leraren en andere professionals zodat er geen blijvende subsidie nodig is voor programma's? Dit vraagt iets anders, bijvoorbeeld aanpassingen van het curriculum op de Pabo en andere opleidingen, of andere manieren van professionaliseren op de werkvloer om de kennis uit de wetenschap duurzaam te vertalen naar het handelen van professionals.